

Històries del Cofib

La queca que vengué de molt lluny

Lluís Parpal (*)

La Queca, Saluet o "Avetoro" (*Botaurus stellaris*) és una au de la família dels ardeids i està catalogada en Perill d'Extinció al Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades (R.D. 439/1990). Està considerat un sedentari rar i migrant rar a Mallorca, migrant rar a Menorca i accidental a Eivissa i Formentera (GOB 2004). El seu plomatge críptic, sempre amb el coll estirat entre el canyissar més dens, fa que sigui una espècie difícilment detectable al medi natural. L'època reproductora amb els típics cants de l'espècie - com el bramar d'un bou - permeten a l'alba detectar els territoris o individus a les zones humides o cursos d'aigua que típicament habita.

Al Parc Natural de s'Albufera s'han arribat a detectar fins a 10 territoris (individus cantant), però els darrers anys durant els censos han estat detectats menys territoris, tot i que els avistaments d'espècimens aïllats es manté, o fins i tot, ha augmentat (Pere Vicens, com. pers.).

Són moltes les històries i llegendes que es conten d'aquesta misteriosa espècie i dels seu profund i solitari cant que es pot sentir a quilòmetres de distància. Dins els ardeids es caracteritza, entre d'altres, pel seu solitari comportament.

Una de les èpoques per a poder observar aquesta espècie, és durant la migració, durant aquesta època els efectius **sedentaris** es veuen incrementats amb exemplars **migratoris**. La migració és una pauta comportamental d'algunes espècies que suposa un esforç considerable i fa aparèixer per les nostres latituds de tant en tant espècies rares, individus despistats o animals debilitats per tan gran esforç. Aquesta és l'història d'aquesta Queca que arribà al Centre de Recuperació del COFIB el dia 16 d'abril de 2006. - curiosament el dia 22 de març del l'any 2000 va aparèixer a Porreres un exemplar en similars condicions que va poder ser recuperat gràcies al Centre de Recuperació de Fauna de Son Reus (RIERA, J. *et al.* 2000).

Segurament qualsevol ornitòleg a Mallorca cercaria una Queca a s'Albufera, s'Albufereta o el Salobrar tot i que hi ha altres zones a on es podria observar. Idò bé aquest animal va ser trobat a Pina, al camí de Son Corró a prop del torrent de Pina. Aquest pobre animal que normalment ha de fer al voltant d'un quilo de pes va arribar amb 574 grams, molt debilitat.

La cria, la muda i les migracions pre i postnupcial són els quatre

(*) luisparpal@hotmail.com

aconteixements de la vida de les aus que suposen un desgast energètic més elevat. Com és de suposar les aus han d'arribar a aquests períodes en perfecte estat per a poder seguir amb les seves activitats.

Com a totes les aus que arriben en aquesta condició a un hospital de fauna està totalment contraindicat intentar alimentar-la pel que durant els primers dies es mantenen gràcies a l'administració de sèrums intravenosos i complexos vitamínics i minerals, per a restablir les condicions fisiològiques i la hidratació normal de l'au, aquests són els factors inicials que repercuteixen en l'èxit de recuperació d'un animal. Una vegada vàrem aconseguir l'estabilització ens trobem amb dos problemes importants, el primer és l'**estrès**, l'estrès que en certes ocasions és molt beneficiós i necessari per a la supervivència d'un animal a l'hàbitat natural és un problema greu al Centre de

Recuperació, aquest animal que gràcies al seu **mimetisme** està tan acostumat a passar desapercebut entre tots els éssers que es mouen al seu voltant es veu sotmès a un confinament en una gàbia amb unes persones que l'agafen com a mínim 2 vegades al dia per subministrar-li l'alimentació forçada (vos podeu imaginar el que deu "pensar"?), i ara el segon problema, l'alimentació, els ardèids, moltes vegades, es neguen a menjar al principi al CR i si aconseguïxes fer-li empassar el menjar manualment, després has de fugir ràpidament del seu camp de visió per a evitar la **regurgitació** del mateix, altra cosa natural al seu hàbitat però que representa un greu problema al CR. Tot naturalista que hagi passat per sota una colònia de cria d'agrons sabrà el que mai s'ha de fer ja que aquests gregaris nidificants tenen molta facilitat per a regurgitar aliments parcialment digerits i dejec-

Queca (*Botaurus stellaris*) abans d'esser alliberat. Foto: Parc Natural de s'Albufera de Mallorca

Peixint la queca. Foto: P. Garcias

cionar com a defensa per fer fugir als possibles depredadors. El Dr. Félix Rodríguez de la Fuente contava en els seus quaderns de camp en relació a aquest comportament i reflexionava: *"En ese cuaderno de campo indeleble que es el recuerdo de las andanzas juveniles, hay una aventura relacionada con las garzas que no se me olvidara mientras viva"*. Idò bé al CR no ens fa gaire gràcia que un agró, o una Queca ens regurgiti l'alimentació perquè això suposa un endarreriment en la seva recuperació, un increment en el seu maneig i...un munt de problemes que moltes vegades poden acabar de manera fatal.

Un altre aspecte interessant que cal que conegui qualsevol persona que hagi de tractar amb un d'ar-deid és el perill que comporta el maneig d'un d'aquests animals. Amb el coll replegat i un llarg i poderós bec acabat en punta esperen el

moment oportú per a pescar o agafar la seva presa, però el mateix fan a l'hora de defensar-se d'un perill, fet a tenir en compte si algun dia s'ha de recollir un animal ferit, més d'una persona ha perdut un ull per no agafar correctament aquestes espècies. Recordau que sempre es millor llançar una tovallola o roba sobre l'au perquè no ens vegi i després procedir a immobilitzar el cap agafant-lo suaument però amb fermesa pel coll a prop del cap amb una ma i l'altre ma subjectant la resta del cos i potes. Així fa també la Queca quan s'apropa un perill l'animal estufa el plomatge per a semblar més gran i replega el coll esperant el moment oportú per a defensar-se (Del Hoyo, J., Elliot A. i Sargatal, J. Eds 1992).

No sempre que arriba una au parasitada al CR la desparasitem, en aquest cas l'animal presentava cestosdes (tènies), a la natura, els paràsits formen part de l'ecosistema i estableixen una relació amb els seus hosts, en aquest cas si que varem desparasitar a la Queca ja que la seva condició corporal no era molt bona i en aquestes situacions la parasitació pot suposar un problema greu, (vos imaginau aquesta migració?, no només ens duia un Queca, sinó tota una comunitat de paràsits que potser varen ser adquirits rera l'ingestió d'un cargol d'una espècie totalment desconeguda del continent Africà...), això ens demostra una vegada més que la natura s'ha d'entendre com un tot i no és possible estudiar una part aïllant-la de tota la resta.

Un cop l'animal es va començar a recuperar, varem haver

de prendre la darrera decisió, l'alliberació, només feia 10 dies que havia arribat però ja comptava amb 776 grams, havia incrementat 202 grams des de la seva arribada, vàrem considerar que l'animal estava prou bé com per a poder tornar a la natura i poder seguir amb la seva vida normal i sabíem que el tenir-lo més temps al CR podria comportar problemes greus per l'animal, així que ens vàrem posar en contacte amb els tècnics del Parc Natural de s'Albufera i després d'anellar l'exemplar es va alliberar el dia 26 d'abril de 2006. Després d'uns segons d'ensurt de veure's alliberat al seu hàbitat, l'animal va fer un petit vol i es va dirigir a l'interior del canyissar a on es va fondre.

Segurament no podrem saber mai si aquest exemplar es va arribar a adaptar de nou però segurament la propera vegada que hagi d'iniciar una migració recordarà aquesta experiència i mirarà d'emplenar una mica més la motxilla per a tenir assegurat el dur viatge de tornada.

Glossari

Sedentaris: Animals que no realitzen migracions al llarg del seu cicle vital. En el cas d'un aucell vol dir que viu sempre en una zona determinada, hi està present durant tot l'any i hi nidifica.

Migrants: Animals que duen a terme viatges entre continents al llarg del seu cicle vital per motius de reproducció i recerca d'aliment. En el cas dels aucells els migrants poden passar l'estiu o l'hivern en les nostres contrades.

Estrès: resposta fisiològica d'un animal front a un estímul que desencadena una sèrie d'accions per a fer front a aquest

estímul. És un element necessari per a la supervivència d'un individu a la natura, però pot ser un problema pel manteniment en captivitat de certes espècies ja que es tracta d'un procés acumulatiu que pot immuno-deprimir un animal i com a conseqüència acabar amb la seva vida.

Mimetisme: el mimetisme és l'acte o característiques que fan que un animal es pugui confondre amb l'entorn i passar desapercebut.

Regurgitació: expulsió via oral de contingut digestiu parcialment digerit. Molt freqüent entre els ardeids per alimentar als polls al niu. Però també com a mecanisme de defensa front a un possible agressor que entri a les seves colònies de cria.

Muda: Conjunt de canvis que sofreix el plomatge d'un aucell, canvis qualitatius de les plomes del cos i de les ales. Aquests canvis poden ser per passar de plomatge de juvenil a adult o ser canvis de plomatge previs o posteriors a la reproducció.

Bibliografia:

- GOB 2004. Annex II :Estatus de l'avifauna Balear. *Anuari Ornitològic de les Balears*. Vol. 19 :277-286.
- RIERA, J. et al. 2000. Registres ornitològics. *Anuari Ornitològic de les Balears*. Vol.15
- Del Hoyo, J., Elliot A. i Sargatal, J. Eds. 1992. *Ostrich to Ducks. Handbook of the Birds of the World*, Vol. 1, Pàg. 389. Lynx Edicions, Barcelona.

* Centre de Recuperació de Fauna Silvestre del COFIB
 Consorci per a la Recuperació de la Fauna de les Illes Balears
 Ctra. Sineu, Km. 15'400
 07142 Santa Eugènia - Illes Balears
 Tel.- 971144107